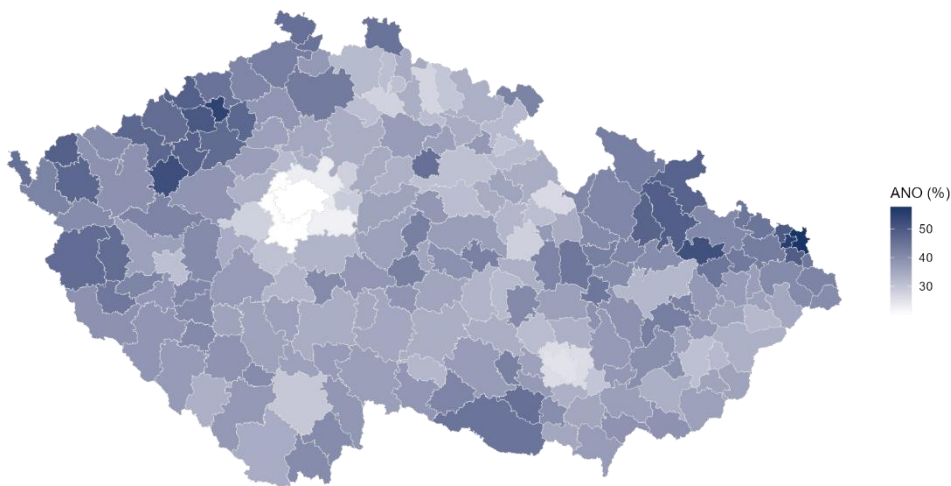

ANALÝZA VYBRANÝCH SOCIODEMOGRAFICKÝCH FAKTORŮ NA PODPORU HNUTÍ ANO VE VOLBÁCH DO PS 2025¹

Hnutí ANO 2011 je aktuálně suverénně nejsilnější politický subjekt na české scéně. Jedná se o protestní hnutí, které se záměrně vyhýbá jakékoliv vyhraněné ideologii. Občas bývá označováno za technokratický populismus, tedy vládu expertů ve prospěch lidu. (Čadek, 2024, stránky 25-27)

Andrej Babiš jako zakladatel a předseda hnutí je jednoznačně jeho nejvýraznější tvář, od svého vstupu do politiky se z narativu rebela, který přichází rozbít systém plynule dostal do narativu pečovatele a vládce, který se snaží zařídit lepší život pro „naše lidi“ (interpretaci tohoto termínu necháváme na čtenáři), a to ve všech myslitelných ohledech. Toto hnutí se v posledních volebních cyklech ukázalo být velmi efektivním v mobilizaci voličů ze strukturálně postihnutých oblastí, zejména Sudet, jak dokládá graf 1. (Ostrá, 2022, stránky 255-256)

Graf 1: Hnutí ANO ve volbách 2025 (ČSÚ, 2025)

Různé předvolební průzkumy ukazují, že hnutí ANO se těší největší oblibě u osob se základním vzděláním a zároveň starším kohortám v populaci, nejsilnější je u populace 60+. (STEM, 2025)

Populisté mnohdy volají po návratu ke kořenům, do dob, kdy věci fungovaly. V tomto ohledu se nabízí zkoumat i vztah mezi volbou ANO a religiozitou. Česko jako jedna z nejsekulárnějších zemí na světě může být v tomto ohledu zajímavá, proto jsme se do modelu rozhodli zařadit i religiozitu. (Ihsan & Nicholas, 2021, stránky 8-12)

Ve studii na datech z let 2002–2017 nás zaujal opačný vliv exekucí a nezaměstnanosti na volbu populistů, kdy zvýšení míry exekucí podporu populistů zvyšovalo, a naopak zvýšení míry nezaměstnanosti snižovalo. (Grossman, Jurajda, & Zapletalová, 2023, stránky 12-13) V této studii jsme se rozhodli tyto závěry ověřit na datech z voleb do poslanecké sněmovny 2025.

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese [https://dostal.vyzkum-
psychologie.cz/stat4?i=822](https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=822).

Model

Jako jednotku analýzy jsme zvolili Obce s rozšířeným polem působnosti (dále ORP) ($n = 205$). **Závislou proměnnou je procentuální volební zisk hnutí ANO v daném ORP ve volbách do PS 2025**, vypočítaný agregací absolutních počtů platných hlasů z podřízených obcí tak, aby se předešlo statistickému zkreslení.

Pro účely analýzy jsme využili vícenásobný lineární regresní model (OLS). Model byl vážen celkovou populací jednotlivých ORP. Následně byla provedena diagnostika prostorové autokorelace pomocí Moranova I, který byl aplikován na rezidua modelu. Na základě Lagrangeových testů byl pro finální analýzu zvolen Spatial Error Model – SEM, který zohledňuje nezachycené prostorové vlivy v chybovém členu rovnice.

Regresory

- Vzdělání – Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním vůči zbytku ORP
- Nezaměstnanost – míra nezaměstnanosti vůči všem osobám v produktivním věku (15-64)
- Religiozita – podíl věřících v regionu v jakoukoliv církev
- Podíl osob v exekuci vůči populaci ORP
- Průměrný věk všech obyvatel v ORP

Výstupy z analýzy

Zde jsou výstupy ze základní lineární regrese (OLS) pro predikci podpory hnutí ANO:

Tabulka 1

Regresor	Odhad koeficientu (β)	Směrodatná chyba	p-hodnota
(Konstanta)	27,633	11,615	0,018
Vzdělání (% VŠ)	-0,712	0,085	<0,001
Nezaměstnanost (%)	1,059	0,238	<0,001
Exekuce (% osob)	0,924	0,182	<0,001
Religiozita (% věřících)	0,132	0,030	<0,001
Průměrný věk	0,183	0,258	0,479

Ten to model se ukázal být velmi kvalitně postaveným, kdy vysvětlil 66,5 % rozptylu ($R^2 = 0,665$). Je zajímavé, že všechny socioekonomické prediktory kromě průměrného věku vyšly jako statisticky velmi signifikantní ($p < 0,001$).

Jako nejsilnější prediktor vyšla úroveň vzdělání, kdy s růstem podílu vysokoškoláků o jeden procentní bod klesá podpora ANO v průměru o 0,71 %. Ještě o něco silněji fungují regresory týkající se nezaměstnanosti a růst podílu lidí v exekuci. Růst nezaměstnanosti o 1 % zvyšuje podporu ANO o 1,06 % a růst podílu osob v exekuci přináší zisk 0,92 %.

Prostorová diagnostika a výběr pokročilého modelu

Navzdory silným výsledkům OLS modelu prokázalo aplikování Moranova testu na rezidua vysoce signifikantní **prostorovou autokorelaci ($I = 0,513$; $p < 0,001$)**. Model tedy opomíjel fakt, že sousedící ORP vykazují podobnou míru volební podpory bez ohledu na vložené proměnné.

Po konzultaci s chat-botem jsme se jali tento problém řešit pomocí diagnostických Langerových testů, ty ukázaly na nutnost užití modelu prostorové chyby (SEM). Zohlednění prostorové struktury významně zlepšilo kvalitu modelu. Vysvětlený rozptyl **Pseudo-R²** se z 66,5 % vyšplhal až na **86,8 %**.

Tabulka 2

Model	R ² / Pseudo-R ²	AIC
OLS	0,6656	1117,18
SAR (Model prostorového zpoždění)	0,7974	1032,09
SEM (Model prostorové chyby)	0,8675	974,16

Výsledky finálního modelu (SEM) potvrzují, že sousední ORP sdílejí nezachycenou strukturální zátěž, kterou jsou plošně ovlivněny volby. Vysoce signifikantní prostorový parametr $\lambda = 0,858$ dokládá míru tohoto přelévání vlivů napříč ORP. I po očištění dat o prostorový šum zůstávají **vzdělání, nezaměstnanost a exekuce stěžejními prediktory** podpory hnutí ANO.

Zásadním zjištěním je změna u proměnné religiozita. Ačkoliv v OLS modelu byla statisticky velmi signifikantní, po odfiltrování prostorových vlivů tato významnost mizí ($p = 0,172$). To dokazuje, že podpora hnutí ANO v těchto regionech **není** hnána náboženským přesvědčením.

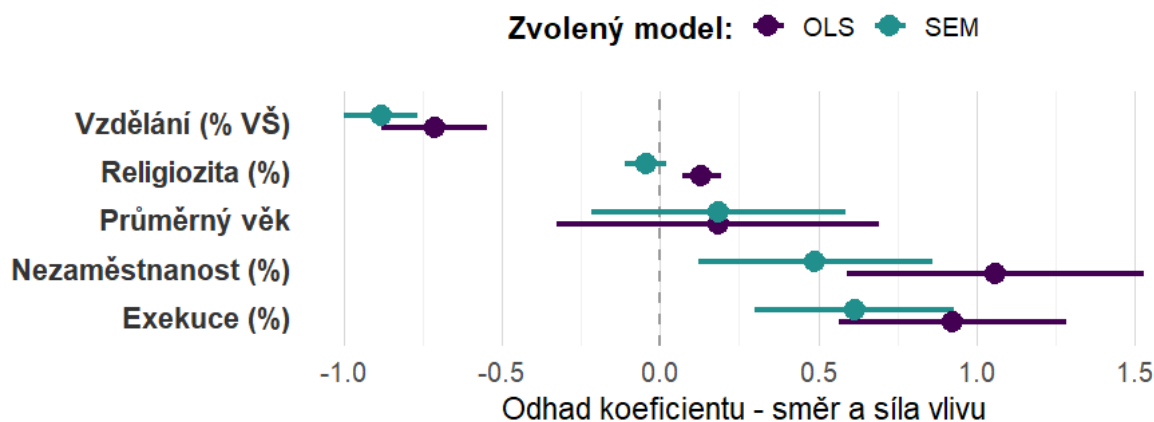
Tabulka 3

Regresor	Odhad koeficientu (β)	Směrodatná chyba	p-hodnota
(Konstanta)	37,365	9,251	<0,001
Vzdělání (% VŠ)	-0,882	0,059	<0,001
Nezaměstnanost (%)	0,491	0,188	0,009
Exekuce (% osob)	0,615	0,161	<0,001
Religiozita (% věřících)	-0,045	0,033	0,172
Průměrný věk	0,184	0,205	0,371
Prostorový parametr λ	0,858	0,037	<0,001

Vliv jednotlivých proměnných jsme se rozhodli přehledněji vizualizovat v následujícím grafu:

Srovnání vlivu prediktorů na podporu hnutí ANO

Lineární regrese (OLS) vs. Model prostorové chyby (SEM)
95% interval spolehlivosti.

Závěr

Analýza prokázala, že úspěch hnutí ANO je strukturálně podmíněn. ANO dominuje v regionech charakteristických nízkou úrovní vysokoškolského vzdělání a vysokou koncentrací exekucí a nezaměstnanosti, zejména Sudet.

Klíčovým metodologickým přínosem bylo přistoupit k SEM modelu, který ho markantně zpřesnil a ukázal na to, že tyto jevy se kumulují na úrovni makroregionů větších než ORP. Prostorový model rovněž korigoval původní vliv religiozity, ten byl zprvu pouze vedlejším efektem mapového shlukování. Limitem práce zůstává ecological fallacy, protože agregace dat na úroveň ORP, neboť nemůže vysvětlit individuální motivace voličů.

REFERENCE

- Čadek, P. L. (2024). *Vnímání Andreje Babiše*. Načteno z https://is.muni.cz/th/aoh3m/LCP_FINAL_DP_.pdf
- ČSÚ. (2025). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 3.–4. 10. 2025*. Načteno z [volby.cz: https://www.volby.cz/app/ps2025/cs/results](https://www.volby.cz/app/ps2025/cs/results)
- Grossman, J., Jurajda, Š., & Zapletalová, L. (Říjen 2023). *Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu: Projekt Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR*. Načteno z *Dopady exekucí a nezaměstnanosti na podporu krajní pravice, levice a populismu v České republice v letech 2001–2017*: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/dopady-exekuci-nezamestnanosti-volby>
- Ihsan, Y., & Nicholas, M. (2021). *A Systematic Literature Review of Populism, Religion and Emotions*. Načteno z MDPI: <https://www.mdpi.com/2077-1444/12/4/272>
- Ostrá, D. (03 2022). *Populist Narratives in the Czech 2021 General Elections: ‘Hero Fights, Ruler Protects?’*. Načteno z *Central and Eastern European Online Library*: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1072733>
- STEM. (14. 05 2025). *Volební model: rozdíly podle pohlaví, věku, vzdělání a materiálního zajištění*. Načteno z <https://www.stem.cz/volebni-model-rozdily-podle-pohlavi-veku-vzdelani-a-materialniho-zajisteni/>

